

Dosarul nr. 2ra-2028/21 (2-17183745-01-2ra-27122021)

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, Judecător – P. Harmaniuc

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, Judecători – A. Panov, I. Țurcan, L. Pruteanu

DECIZIE

23 februarie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova,
Galina Stratulat,
Maria Ghervas,
Dumitru Mardari,
Victor Burduh

examinând recursul declarat de Martea Natalia, prin intermediul avocatului Roșca Vladislav,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Malenchi Valeriu și Malenchi Angela către Martea Natalia, Mesropean Ludmila și Semionova Rodica cu privire la declararea nulității actelor juridice, încasarea în mod solidar a sumei și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Malenchi Valeriu și Malenchi Angela, casată hotărârea din 07 februarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, fiind pronunțată o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă:

La 25 iulie 2017, Malenchi Valeriu și Malenchi Angela au depus cerere de chemare în judecată împotriva Nataliei Martea cu privire la încasarea sumei și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii au menționat că, la 29 august 2006, Malenchi Valeriu a cumpărat de la Martea Olesea și Martea Elena, reprezentate prin procură de către Mesropean Ludmila, apartamentul nr. 59 din mun. Chișinău, str. XXXXXXXX, 1, încheind astfel contractul de vânzare-cumpărare nr. 7721. Conform contractului, prețul bunului imobil a fost de 40 938 lei, iar potrivit recipisei întocmite de Mesropean Ludmila la 29 august 2006, aceasta a confirmat că a primit suma de 40 000 euro cu titlu de preț pentru bunul imobil respectiv. Tot la 29 august 2006, Martea Olesea a întocmit la rândul său o recipisă, prin care a confirmat primirea sumei de 40 000 euro de la Mesropean Ludmila.

Prin hotărârea din 24 mai 2016 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău, contractul de vânzare-cumpărare nr. 7721 din 29 august 2006, de rând cu alte acte juridice, a fost declarat nul, cu repunerea părților în poziția inițială, totodată, Marteia Natalia a fost recunoscută în calitate de moștenitor al defunctelor Elena Marteia și Olesea Marteia.

În cererea de chemare în judecată s-a mai menționat că, la adoptarea hotărârii din 24 mai 2016, instanța a omis să indice modalitatea de repunere în situația anterioară ca urmare a declarării nulității actului juridic de vânzare-cumpărare, or constatând dreptul Nataliei Marteia de a moșteni apartamentul ce a făcut obiectul tranzacției anulate și dispunând repunerea părților în poziția inițială, instanța urma să oblige părțile contractului, care au beneficiat de remunerație ca urmare a înstrăinării bunului, să restituie cumpărătorului/cumpărătorilor suma achitată, fapt, care nu a fost făcut.

Astfel, Malenchi Valeriu și Malenchi Angela consideră că Marteia Natalia, având calitatea de moștenitor al Elenei și Olesei Marteia, a preluat pasivul succesoral al acestora și urmează să le restituie sumele respective.

Conform art. 219 alin. (1)-(3) și art. 1540 alin. (1) din Codul civil (în redacția din 2003), Malenchi Valeriu și Malenchi Angela au solicitat încasarea de la pârâtă a sumei de 40 000 euro și compensarea cheltuielilor de judecată.

La 24 august 2017, a fost înregistrată referința, prin care avocatul Vladislav Roșca a solicitat în interesele Nataliei Marteia respingerea cererii de chemare în judecată ca neîntemeiată, motivând că suma de 40 000 euro a fost încasată de Ludmila Mesropean, fapt confirmat prin recipisa eliberată de ultima la 29 august 2006, iar faptul transmiterii acestei sume către Olesea Marteia nu a fost demonstrat, or recipisa, prin care se pretinde transmiterea banilor către Olesea Marteia, a fost prezentată doar în copie și nu întrunește cerințele legii procesuale pentru a fi reținută ca probă, iar Elena Marteia la momentul transmiterii banilor era decedată. Prin urmare, proprietarii apartamentului din speță nu au primit sumele pretinse și nu pot fi obligați să le restituie.

La 11 decembrie 2018, Malenchi Angela a depus în adresa instanței o cerere de chemare în judecată concretizată împotriva Nataliei Marteia, Ludmilei Mesropean și Rodicăi Semionova, prin care a solicitat declararea nulității recipisei întocmite de Ludmila Mesropean la 29 august 2006 și a recipisei întocmite de Olesea Marteia la 29 august 2006, încasarea de la pârâți în mod solidar a sumei de 40 000 (patruzeci mii) euro cu titlu de datorie și compensarea cheltuielilor de judecată, iar prin încheierea instanței din 17 decembrie 2018, acțiunea concretizată formulată de către Malenchi Angela împotriva Nataliei Marteia, Ludmilei Mesropean și Rodicăi Semionova cu privire la declararea nulității actului juridic și încasarea solidară de la pârâți a sumei, cu compensarea cheltuielilor de judecată, a fost primită pe rol.

În ședința din 10 aprilie 2019, avocatul Palma Serghei a formulat în interesele lui Valeriu Malenchi și a Angelei Malenchi o cerere de chemare în judecată concretizată împotriva Nataliei Marteia, Ludmilei Mesropean și Rodicăi Semionova, prin care conform art. 219 alin. (1)-(3) și art. 1540 alin. (1) din Codul civil, precum și art. 327 alin. (1), 328 alin. (1), 331 alin. (5), 1979 alin. (1), 2165 și art. 2418 alin. (1) și (2) din Codul civil nr. 1107 din 06 iunie 2002, republicat în temeiul Legii nr. 133 din 15 noiembrie 2018, Monitorul Oficial nr. 66-75 din 01 martie 2019, art. 132, a solicitat declararea nulității recipisei întocmite de Ludmila Mesropean la 29 august 2006 și a recipisei întocmite de Olesea Marteia la 29 august 2006, încasarea de la

pârâți în mod solidar a sumei de 40 000 (patruzeci mii) euro cu titlu de datorie și compensarea cheltuielilor de judecată, iar prin încheierea instanței din 10 aprilie 2019, acțiunea concretizată a fost acceptată pentru examinare.

În ședința din 11 decembrie 2019, avocatul Alexei Smochina a depus în adresa instanței o referință, prin care a solicitat, în interesele Rodicăi Semionova, respingerea cererii de chemare în judecată concretizată ca neîntemeiată, or Semionova Rodica nu a fost parte a contractului anulat, nu este succesor al vreunei părți contractante, nu a fost constatată nicio încălcare din partea acesteia a obligațiilor profesionale (de notar), aceasta fiind atrasă în proces eronat în calitate de persoană fizică și nu de notar, și nu există niciun temei care ar da naștere obligației de plată față de reclamantii.

Prin hotărârea din 07 februarie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, cererea de chemare în judecată depusă de către avocatul Palma Serghei în interesele lui Malenchi Valeriu și a Angelei Malenchi împotriva Nataliei Martea, Ludmillei Mesropean și Rodicăi Semionova cu privire la declararea nulității recipisei întocmite de Ludmila Mesropean la 29 august 2006 și a recipisei întocmite de Olesea Martea la 29 august 2006, încasarea în mod solidar a sumei de 40 000 (patruzeci mii) euro cu titlu de datorie și compensarea cheltuielilor de judecată, s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de Malenchi Valeriu și Malenchi Angela, casată hotărârea din 07 februarie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, fiind pronunțată o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii. S-au încasat în mod solidar de la Natalia Martea, succesorul Olesei Martea, și Mesropean Ludmila suma de 40 000 (patruzeci mii) euro, convertiți în valuta națională a Republicii Moldova la momentul executării hotărârii și cheltuielile de judecată suportate în instanța de fond în mărime de 1005,00 lei, achitate cu titlu de taxă de stat și 1010,0 lei achitate cu titlu de taxă de stat în instanța de apel. În rest, cererea de chemare în judecată depusă de Malenchi Valeriu și Malenchi Angela către Natalia Martea, Ludmila Mesropean și Rodica Semionova cu privire la declararea nulității actelor juridice: recipisa întocmită de Mesropean Ludmila la 29 august 2006 și recipisa întocmită de Martea Olesea la 29 august 2006, cât și pretențiile formulate către Rodica Semionova, s-au respins ca neîntemeiate.

Pentru a decide astfel Curtea de Apel Chișinău a conchis că, faptul că, în contractul de vânzare-cumpărare nr. 7721 din 29 august 2006, care a fost declarat nul, a fost indicată suma de 40 938 lei, și nu suma reală de 40 000 euro - prețul real al apartamentului, nu constituie temei de respingere a acțiunii, or prin recipisă s-a demonstrat faptul că anume suma de 40 000 euro a fost achitată pentru apartament, iar suma indicată în contract constituie o sumă simbolică, pentru a se eschiva de la plata impozitelor.

La 08 noiembrie 2021, Martea Natalia, prin intermediul avocatului Roșca Vladislav, a înaintat recurs asupra deciziei din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a invocat faptul că instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material, nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, a apreciat arbitrar probele prezentate de către participanții la proces, iar concluziile instanței sunt în contradicție cu circumstanțele pricinii.

La 25 ianuarie 2022, Malenchi Angela, Malenchi Valeriu și avocatul Palma Serghei, au depus o referință asupra recursului, solicitând respingerea acestuia.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Potrivit materialelor cauzei, copia deciziei Curții de Apel Chișinău din 29 iunie 2021, a fost expediată participanților la proces la 08 și 09 septembrie 2021 (f.d. 17, 18, vol. II), însă la materialele cauzei lipsesc înscrisuri care să certifice momentul recepționării acestuia de către părți.

Astfel, în conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, Colegiul lărgit constată că recursul declarat de Martea Natalia, prin intermediul avocatului Roșca Vladislav, înregistrat la 08 noiembrie 2021, este în termen.

Prin încheierea din 09 februarie 2022 a Completului Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, recursul declarat Martea Natalia, prin intermediul avocatului Roșca Vladislav, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Martea Natalia, prin intermediul avocatului Roșca Vladislav, va casa decizia din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău și va menține hotărârea din 07 februarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, din următoarele considerente.

Potrivit materialelor cauzei, la 29 august 2006, între Martea Elena și Martea Olesea, în calitate de vânzători, reprezentate de Mesropean Ludmila, și Malenchi Valeriu în calitate de cumpărător, a fost încheiat contractul de vânzare-cumpărare nr. 7721, autentificat de către notarul Semionova Rodica, prin care Martea Elena a vândut 2/3 (două treimi) cote-părți ideale, Martea Olesea a vândut 1/3 (o treime) cotă-parte ideală, iar cumpărătorul a cumpărat bunurile imobiliare (în continuare – imobilul) număr cadastral XXXXXXXXX, apartamentul nr. 59, situat în mun. Chișinău, str. XXXXXXXXX, 1, la un preț de 40 938 lei, achitați de către cumpărător până la semnarea prezentului contract (f.d. 36-37, vol. I).

Contractul menționat a fost declarat nul prin hotărârea irevocabilă din 24 mai 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău.

Prin încheierea din 12 octombrie 2018 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău a fost explicat modul de executare a hotărârii judecătorești, indicându-se că reclamanții sunt în drept de a se adresa cu o acțiune de încasare a contravalorii achitate pentru cumpărarea-vânzarea apartamentului nr. 59 din mun. Chișinău, str. XXXXXXXXX, 1, cu indicarea concretă a temeiurilor de fapt și de drept, precum și a persoanelor concrete care urmează să achite această contravaloare.

Conform art. 219 alin. (1) și (2) din Codul civil (în redacția din 2003), actul juridic nul încetează cu efect retroactiv din momentul încheierii. Dacă din conținutul său rezultă că poate înceta numai pentru viitor, actul juridic nu va produce efecte pentru viitor. Fiecare parte trebuie să restituie tot ceea ce a primit în baza actului juridic nul, iar în cazul imposibilității de restituire, este obligată să plătească contravaloarea prestației.

Potrivit cererii de chemare în judecată, concretizată pe parcurs, reclamantii au solicitat declararea nulității recipisei întocmite de Ludmila Mesropean la 29 august 2006 și a recipisei întocmite de Olesea Martea la 29 august 2006, anexând la materialele cauzei doar copiile acestor înscrisuri. Totodată, Colegiul lărgit susține concluzia primei instanțe cu privire la faptul că, potrivit conținutului acestor recipise, acestea nu oferă claritate în raport cu părțile raportului juridic.

Astfel, din copia recipisei întocmită de Mesropean Ludmila la 29 august 2006, rezultă că aceasta a primit suma de 40 000 euro pentru vânzarea apartamentului nr. 59 din str. XXXXXXXX nr. 1, până la perfectarea actelor notariale (f.d. 33, vol. I), însă nu este clar cine și cui a vândut apartamentul respectiv. Totodată, din copia recipisei întocmită de Martea Olesea la 29 august 2006, rezultă că aceasta confirmă că a primit de la Mesropean Ludmila suma de 40 000 euro (f.d. 34, vol. I), dar nu este specificat cu ce titlu a primit această sumă, în temeiul cărui raport juridic.

De asemenea, Colegiul lărgit nu poate reține argumentele reclamantilor cu privire la faptul că suma de 40 000 euro a fost achitată de către Malenchi Valeriu cu titlu de plată pentru procurarea apartamentului nr. 59 din str. XXXXXXXX nr. 1, or la materialele cauzei nu au fost anexate probe care să confirme acest fapt, iar declarațiile părților nu sunt suficiente în acest sens.

Este de menționat că, potrivit contractului de vânzare-cumpărare nr. 7721 din 29 august 2006, “părțile contractante au declarat sub răspundere proprie, cunoscând consecințele ce privesc falsul în declarații și cele cu privire la evaziunea fiscală, că prețul declarat și menționat de noi în prezentul contract este real”. Contractul respectiv, a fost întocmit în scris și autentificat notarial, iar părțile au indicat de bună voie și conștient că prețul apartamentului ce constituie obiectul contractului este de 40 938 lei.

Astfel, analizând înscrisurile prezentate de către părți, Colegiul lărgit consideră drept probă admisibilă, ce demonstrează costul imobilului, contractual de vânzare-cumpărare întocmit în fața notarului, și nu poate admite drept probe copiile a două recipise cu omisiuni în formulare, din conținutul cărora instanța nu poate stabili părțile raportului juridic și natura raportului juridic.

Diminuarea costului imobilului (dacă aceasta a avut loc) s-a făcut intenționat de către părțile contractante, acestea asumându-și în mod conștient anumite riscuri.

Colegiul lărgit atrage atenția asupra faptului că reclamantii au solicitat încasarea de la pârâți în mod solidar a sumei de 40 000 (patruzeci mii) euro cu titlu de datorie, dar nu ca și contravaloare a bunului imobil vândut, ca urmare a declarării nulității contractului. Din acest considerent, instanța de recurs reiterează că, reieșind din copiile recipiselor menționate supra, nu este clar în ce temei s-a format datoria solicitată și cine sunt părțile raporturilor juridice, probele fiind contradictorii în acest sens.

Totodată, pe lângă solicitarea de a încasa suma datoriei, reclamantii au mai solicitat declararea nulității recipisei întocmite de Ludmila Mesropean la 29 august 2006 și a recipisei întocmite de Olesea Martea la 29 august 2006.

Conform art. 216 alin. (1) și (2), precum și art. 217 alin. (1) din Codul civil (în redacția din 2003), actul juridic este nul în temeiurile prevăzute de prezentul cod (nulitate absolută). Actul juridic poate fi declarat nul, în temeiurile prevăzute de prezentul cod, de către instanța de judecată sau prin acordul părților (nulitate relativă). Nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată o invocă din oficiu.

Conform art. 220 alin. (1) și (2) din Codul civil, actul juridic sau clauza care contravin normelor imperative sunt nule dacă legea nu prevede altfel. Actul juridic sau clauza care contravin ordinii publice sau bunelor moravuri sunt nule.

Cu referire la această cerință din acțiune, Colegiul lărgit consideră drept contradictorii solicitările reclamantilor, or aceștia au solicitat declararea nulității unor acte juridice în temeiul cărora pretind încasarea unei sume. Or, inexistența unui act juridic duce la netemeinicia pretenției de a încasa o sumă în temeiul aceluși act.

Potrivit argumentelor reclamantilor, declararea nulității recipiselor menționate urmează să aibă loc, ca urmare a anulării de către instanță prin hotărârea din 24 mai 2016 a contractului de vânzare-cumpărare nr. 7721 din 29 august 2006, făcându-se referire la pretinsul caracter subsecvent al actelor juridice încheiate urmare a actului anulat.

Cu referire la acest argument, instanța de recurs susține poziția primei instanțe, care a conchis că pentru solicitarea nulității unui act juridic, urmează a fi demonstrată calitatea de parte a raportului juridic, dreptul și interesul de a pretinde nulitatea, iar reclamantii nu au demonstrat că recipisele menționate sunt acte juridice care denotă raporturi juridice obligaționale ca urmare a vânzării-cumpărării operate prin contractul nr. 7721 din 29 august 2006.

Cu referire la solicitarea de încasare în mod solidar de la pârâți a sumei de 40 000 (patruzeci mii) euro cu titlu de datorie, Colegiul reține prevederile art. 530 și 531 din Codul civil, potrivit cărora dacă doi sau mai mulți debitori datorează o prestație în așa fel încât fiecare este dator să efectueze întreaga prestație, iar creditorul poate pretinde fiecăruia din debitori executarea, atunci debitorii sânt legați solidar. *O obligație solidară nu se prezumă, ci se naște prin act juridic, prin lege sau atunci când prestația este indivizibilă.*

Colegiul lărgit, ținând cont de normele citate, conchide că în cauza dedusă judecării nu este vorba de o obligație solidară, iar pretențiile așa cum au fost formulate, nu pot fi admise. Astfel, pe lângă faptul că se solicită încasarea unei sume, în temeiul copiilor unor recipise, declararea nulității cărora tot reclamantii o solicită, se mai pretinde și încasarea acesteia în mod solidar de la pârâți, unul dintre care este notarul care a autentificat contractul (Semionova Rodica), nefiind parte a acestuia, iar calitatea de debitori a celorlalți doi (Marteș Natalia și Mesropean Ludmila) nu a fost demonstrată prin probe pertinente și admisibile. Or, pe parcursul examinării cauzei, nu a fost demonstrată transmiterea de către Malenchi Valeriu sau Malenchi Angela către Marteș Elena și/sau Marteș Olesea (Marteș Natalia fiind moștenitor ai Elenei Marteș și Olesei Marteș), precum Ludmila Mesropean sau Rodica Semionova a sumei de 40 000 (patruzeci mii) euro cu titlu de preț pentru apartamentul nr. 59 din mun. Chișinău, str. XXXXXXXX 1, în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. 7721 din 29 august 2006, încheiat între Valeriu Malenchi, în calitate de cumpărător și, Marteș Olesea și Marteș Elena, în calitate de vânzători, și nici solidaritatea pârâților de a restitui reclamantilor suma respectivă.

Dimpotrivă, Colegiul lărgit a constatat cu certitudine că prețul real al

apartamentului a constituit suma de 40 938 lei, sumă care nu se include în cea de 40 000 de euro, și încasarea căreia reclamantii nu au solicitat-o.

Astfel, prima instanță a dat o apreciere corectă probelor anexate la materialele cauzei, concluzionând asupra netemeinicii acțiunii înaintate de Malenchi Valeriu și Malenchi Angela către Martea Natalia, Mesropean Ludmila și Semionova Rodica cu privire la declararea nulității actelor juridice, încasarea în mod solidar a sumei și compensarea cheltuielilor de judecată.

Colegiul lărgit menționează că, potrivit Articolului 1 Protocol 1 CEDO, orice persoană are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional. În jurisprudența sa constantă, CtEDO a stabilit că o creață care este întemeiată suficient pe legislația națională poate fi considerată un „bun” în sensul Articolului 1 Protocol 1 CEDO (Kopecky v. Slovakia [GC], parag. 52; Plechanow v. Poland, parag. 83)

Din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat de Martea Natalia, prin intermediul avocatului Roșca Vladislav, de a casa decizia din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău și a menține hotărârea din 07 februarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Martea Natalia, prin intermediul avocatului Roșca Vladislav.

Se casează decizia din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 07 februarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Malenchi Valeriu și Malenchi Angela către Martea Natalia, Mesropean Ludmila și Semionova Rodica cu privire la declararea nulității actelor juridice, încasarea în mod solidar a sumei și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Svetlana Filincova,

Judecătorii

Galina Stratulat,

Maria Ghervas,

Dumitru Mardari,

Victor Burduh